

Cumhuriyetimiz 18 Yaşını BITİRDİ

Yazan: Suphi Nuri İLERİ

Cumhuriyetimiz On sekiz yaşını bitirdi.

Halkı ve Lâyık Cumhuriyetimiz on sekiz yaşını bitirip on dokuzuna bastı. Bütün dünya kapitalist ve emperyalistlerine karşı isyan eden, milli mücadele ile istiklâl harbine giren ve nihayet İzmir ve Lozan zaferleriyle Türk milleti Halkçı, Lâyik ve İnkılâpçı bir Cumhuriyet halinde yaşamak ve ilerlemek kararını verdikten sonra cidden çok büyük yenilikler ve muvaffakiyetler elde etti.

Ben burada Türk Cumhuriyetinin yalnız kültür ve iktisat bakımından elde ettiği neticeleri biraz hatırlatmak istiyorum.

Başa Atatürk olmak üzere Türk Cumhuriyeti var kuvvetini milleti okuyup yazmaya hasretti. Osmanlı saltanatı devrinde mektep az, talebe az, hoca az, kitap azdı. Fakat Cumhuriyetle idare olunmaya başlar başlamaz bütün o azlıklar birdenbire çokluk oldu. Hattâ Maarif Vekâletinin 1940 - 1941 ders yılına dair neşrettiği resimli ve istatistikî güzel bir broşürde mekteplerimizde bir milyon yüz bin talebe okuduğu, yirmiz altı bin öğretmen bulunduğunu memnuniyetle gördük. On bin tane de okulumuz varmış.

Ne mükemmel bir netice değil mi? Bu gidiz ile memleketimizde okur yazarlarımızın sayısı az zamanda çoğalacak ve nihayet yüzde elliye bulacak.

Fakat bu güzel tablonun bir tek muvakkat kusuru varsa, onu da her halde yakın vakitte bertaraf edeceğimizden eminim. Mesele şudur:

Vakta istatistiklere göre okur yazarların sayısı artıyor, kabarıktır. Fakat bunun meselâ 1940 - 1941 yılı için dokuz yüz elli bin ilköğretim talebesidir. Bu muazzam kütle hiç şüphesiz mektepten bir şeyler öğrenip çıkıyor. Ve yüz bini orta okula devamla başlıyor, yani sekiz yüz elli bini ilkök malûmatla kalıyor. Bu da doğrudur, çünkü herkes lise veya üniversiteye gitmiyor ki, gitmesine imkân yok. İşte mesele şu ilkök bitirenlerin okuduklarını unutmalarını temin etmekten ibarettir.

Yine bu sütunlarda mevzu bahis etmişim. Biz muharrir ve müellifler lise ve üniversite talebe veya mezunları için yazı yazıyoruz, yoksa bizim dilimizden, fikrimizden ilkök mezunları hiç bir şey anlamıyorlar.

İlk okul mezunlarına yazılarını seve seve okutacak muharrir ve müelliflerimizin ortaya

— Devamı 4 üncü sayfada —

Elzeli me'seleler vardır. Onlardan ner zaman bahsedilir. Aceta akamellik istinakaka, muvasese mevzuu olmuştur. Bunlardan birini seçiyorum: buraca yane teknak tansučen, teknak seterbenikten bahsedeceğim. Bahsedeceğim şeylerin malum olduğu iddia olunamaz.

Maarî vekiği nihayet teknik öğretme lâzım olan ehemmiyet vereceği benziyor.

Liselerde muallim arkadaşlarının bu dava üzerinde gayet ciddi durmaları lâzım geldiğini zannediyorum. Son senelerde okumak demeyeceğim, fakat, hararetli bir diploma sahibi olmak hevesi, ısrarı var. Liseler, bilhassa hususî liseler, yüksek tahsile namzed liyakatsizlerle dolu. Halbuki, bu çocukların çoğu aptal değil, fakat bugün sıze at canbaşı olmak ne kadar imkân.zsa onlarda da dimağı gelişme o kadar imkân.sız. Belki bir çoğunun yarısıya gayri mütenasip bir de hafızlıktı var. Muhakeme kabiliyeti o kadar mefkut ki insan bir çok defa kendine hayatta en basit hareketleri yalnızca nasıl yaptıklarını soruyor. İana öyle geliyor ki bu delikanlılara hendese cebir öğreteceğimizde pratik tahsil yaptırarak hem çalışmaya bu kadar inıyacı olan memieket belki kenderlerinden daha zyade istifade eder. Onların lise mezunu 20 lira asil maşa mukayyid olmaksansa enerjik bir ziraatçı, işgüzar bir san'at adamı olmaktadır gururu anlatmalıyız. Memleketle el işçisine haksız bir hürmetsizlik var.

Kâtipler ve kâtiplik ... ben bu kelimelerle elinden yazı yazmak. tan başka bir şey gelmeyen bir zümreyi bu memleket gençliğine en büyük kötüllüğü yapan bir müesseseyi kasdediyorum. Şuna inanalı ve inandırmalıyız ki müayyen ve lüzumlu bir iş yapmayan ve yapamayan her Türk cepheye fena düşögen imansız asker kadar vatana hiyanet etmektedir.

Okumak ve yazmak ve hattâ

iyi yazı yazmak artık kâfi değildir. Bu, Arap haritlerinin asırlarca zekâmı oyaladığı devrilerde belki bir başarı sayılabılırdı. Bugün motor taşıması bilen, motorünü tamir etmesini ve sevmesini bilen vatandaşlarımız vardır. Biz, oğun, kültürü eli çekiç tutan, traktör kullanan musoet katalı materialist istiyorum. «Medce» işte bizim fednedeceğimiz yeni kâfâ. İşte aenmetçin bızzen bekiedig. iş. Boş lâkrdıamızız, kırtasyecilerimizle ondan, düşün kurşununa göğüs germesini, biz, mudatata etmesini beklemek ona karşı yapılan en büyük kabbelik olur.

Beklediğimiz yeni işler var. En munan bir iş var, Milli Şefin meslek mekteplerine verdiği ehemmiyetin kıymetini anlamak ve sanayi inkılâbını teşvik etmek Bize millî istiklâlmızı, haysiyetimizi kazandıran Atatürk inkılâbından yanz bahsetmek kâfi değildir.

Bu esas olan, ilk yapılacak işti. Şimdi yapılacak bir sanayi inkılâbı var. Fabrika yapmak traktör getirmek kâfi değildir: orada çalışacak iş bilen vatandaşlarımız. Yoksa sanayinin bel kemiğini teşkil eden randman elde edilemez... Yarınki dünyada işçi, çiftçi, çalışan insan, kendi menfaatinin anlamış hakiki zümredir. Müsâadenizle ben işini iyi bilen bir tornacıym, bir frezeçim, bir ziraatçının önünde Umum Müdürlerle, kalemlerine, ilâhiyat, Edebiyat profesörlerine karşı duyduğum bir hürmet bir minnet duyuyorum.

Estetiği ihmal ettiğim sanılmı.sın. Fakat, duvarcı: olmayan memlekette mimari olamaz. Edebiyatı, şiiri, resmi, güzel san'atlar ilâhesinin seçtiği binde bir çıkan mes'uda Mirakalim. İyi duvarcı, tornacı, marangoz, çiftçi olalım. Daha iyi olur. Fakat daha evvel duvarcı, tornacı, marangoz, çiftçi hak ettiği mühim sosyal mevki ve hayat seviyesini temin etsin, şuuru, tekniği ile mütenasip olarak inkişaf etsin, memleketin ve milletin selâmleti bu şartta bağlı.

KÖY BAKKALLARI

Yazan: Hüseyin Avni

KAHPE DÜNYA

Demem, babamın, anamın,
Ve onları doğuranların,
Ve öküz peşinde
Öküzler gibi kıvranan; kardaşların, bacıların
Döküdüğü kanlar, terler ve gözyaşları
Doymamış kahbeliğini.

Kahpe dünya, senin ey
Ben, dul karı çocuğu,
Ben, seferberlik çocuğu,
Ben, mahrumiyetlerle beslenen.
Ben de,

Senin taşına, toprağına,
Tarlana, bağına
Yalın ayak, başı açık,

Dokuz doğuran anaların ıstırabıyle
Terimi ve gözyaşlarını dökmüşem ey!
Bir lokma ekmek bulmak için,
Bu, kahrolası karına,
Bu, yumrukla uslanmayan,
Bu, teselli ile avunmayan
Bu, kahrolası karına ey!
Ben, kahpe dünya, ben
Anamın karınında bile
Kahrını çekmişem senin ey!
Öldüyse babam

Kavganda ölmüştür.
Ve anamı, senin kahrını götürmüştür;
Herkesin gittiği yere
Kara, kara
Topraklara.

Hey, kahpe dünya, hey!
Sen, ister kabus ol ufuklarda,
Sen, ister bir kora yılan gibi
Cöreklen yolunda,

Sen, ister cefanı, dolu gibi yağdır başıma,
Ve sen ister,

Çelik tankların pençesiyle yüklün omuzuma.
Ben, kahpe dünya, ben
ALIN YAZIMI

Senin taşını, toprağını yırtta yırtta
Demirleşim

Kendi tırnaklarımla kazımak istiyorum;
Kendi kafa taşına.
Ahdetmişem ey!.

Sefer AYTEKİN

Romantik şairlere göre, köy mäsüm ve saf insanların yaşadığı bir älemdir. Bu älemin, içinde yaşadığımız cemiyet münasebetleriyle bir alakası yoktur. Burada insanlar saf ve mavi bir sema altında kuşlar gibi mes'ut bir hayat sürerler, vesaire...

Köyü, böylece bir yerli masasında olduğu gibi tahayyül edenler çoktur. Bunlar, ya çok maraz denilecek derecede hassas ve sairane adamlardır. Yahut hayatlarından memnun olmadıkları ve tatmin edilemedikleri için, kendilerini avutmak maksadıyla başka bir älem tasavvur etmektedirler. Şu gürlütülü şehirlerden uzaklaşarak, bir dağ başında, yahut tabiatın bütün güzellikleri içinde yaşayan kâfesi saf ve sevimli köylülerle birlikte yaşamayı arzu edenlere, her gün etrafımızda tesadüf ediyoruz.

Zamanımızda bu nevi arzularını izhar etmeğe, «Köyçü» diyenler bile vardır. Acaba kendilerini «Köyçü» zannedip bu kimseler, tasavvur ettikleri köylerde bugünkü cemiyet münasebetlerinin mevcut olduğunu oradaki insanların da kuşlar gibi ömür sürmediklerini farkında mıdır?

Şehirlerden nefret ederek, köylere gitmeyi arzu edenler, köyde istihsal münasebetleri, muhtelif zümreler arasındaki ticari rekabetlerden doğma kavgaları hatırlarına getirmiş midirler? Bütün bunlara bir misal olmak üzere muhtelif köy reisleri üzerinde tevakkuf edeceğiz, bugünkü mevzuumuzu, yalnız bir tip köydeki müşahedelerimize hasrediyoruz.

Köyün bakkalları, köy mikeyi, sına göre buranın finans kapiti, li derecesinde nüfuzu adamlardır. Büyük şehirlerin mikeyasla köye gidenler için, köy bakkal göze pek küçük görünür. Fakat köyde bir müddet kaldığınız zaman, bu bakkalların köyün sosyal hayatında ifa ettikleri rolleri kolayca hissedersiniz. Bu köydeki en bariz mücadele, gazinocularla bakkallar arasındaki mücadeleydi. Mesele şudur:

Gazinolar, ayazma denilen ve suyu ile meşhur olan ve köye uzak bir yerde bulunmaktadır. Pazar günleri, her taraftan halk bu ayazmalardaki gazinolara o-

turmak için gelir, burada yemek yer, istirahat eder. Halbuki köyün içinde ayazmalara kadar giden iyi bir yol yoktur. Bu yüzden otobüsler, yolcularını köyün içinde bulmaya mecburdurlar. Bu köyde her halk otobüsleri neden ayazmaya kadar gitmediğini şoförlere sorar, şoförlere mal sahiplerine, mal sahipleri de köy odasına sorarlar. Aynı zamanda yolun yapılmadığından gazinocular da müteessirdir. Böyle olduğu halde köyle ayazma arasındaki bu tür türlü yapılamıştır. Acaba sebebi nedir?

Köyde, tanduklardan biri, bunun sebebini şu suretle izah etti: — Her pazar köyümüze yüzlerce yolcu geliyor, yolcular köyde durmadın otobüslerle ayazmaya geçecek olurlarsa, bakkallardan kâğıt alış veriş etmeyecek, işlerine kesat gelecek yiyeceklerini ayazmadaki gazinolardan alacaklar, habuki yol yapılmazsa yolcular, otobüsten imge mecbur olacaklar, ihtiyaçları, bu bakkalların temin edeceklerdir. Köy odasına bakkallar hâkim olduğu için, bu yol bir türlü yapılamaz. Gazinocular, yalnız yaz aylarında iş yapan adamlar olduğu için, bakkallar kadar köyün hayatına nüfuz edememişlerdir.

Her köyde olduğu gibi bu köyde de salma vergisi vardır. Köy odası, köyün yerlilerinden, arazi sahiplerinden bir nisbet dahilinde bu vergiyi toplamaktadır. O da idare heyetindeki bakkallar, salma vergisini en ziyade köyün baş ve bahçe sahiplerinden alması menfaatlerine daha uygun görmüşlerdir. Fakat bağ ve bahçe sahipleri bu vergiyi itiraz etmişlerdir. Neticide meşelenin şu suretle halledilmesine karar verilmiştir:

Bağ ve bahçe sahipleri sebze ve meyvelerini perakende olarak müşteriyi satmayacaklardır. Yaz aylarında köy kılbalak olduğu için, bir çok kimseler, sebze ve meyvelerini bahçelerden temin etmektedir.

Bundan sonraki bakkallar zarar görmekteydi, bakkallar bunu da temin etmişlerdir.

Köyün hayatında otobüslerin de büyük bir rolü vardır, köy bakkallarından biri, yani en zen,

— Sayfa çeviriniz —

günü otobüslere vereseye olarak benzin vermektedir. Bu suretle otobüsçüleri iktisaden kendisine bağlamıştır. Otobüs tarifeleri yapılacak zaman, bu mühim adamdan da fikrini almaya ihtiyaç vardır. Otobüsçüler, benzin satan bakkala borçludular, bu yüzden bakkal, hasılatla el koy-mağa mecbur kalmıştı. Diğer taraftan gazinocular, otobüs tarifelerinin yüksek olduğunu, bu yüzden köye az müşteri geldiğini iddia etmekteydiler. Neticede tarifelerde tenzilat yapılması isteniliyordu. Bunu herkes te istiyordu. Fakat benzin satıcısı olan patron buna muvafakat etmedi. Çünkü tarifelerde tenzilat yapılırsa hasılat azalacaktır, o da müş-kül bir mevkiye kalacaktır. Çünkü şehirdeki benzin acentası da onu iki de bir sıkıştırmaktaydı.

Tarifeler yüzünden, gazinocular, diğer bakkallar, ev sahipleri bu bakkalla her gün münakaşa yapıyorlardı. Hatta bir gün bu münakaşalar kavgayla bile müncer olmuştu. Köydeki jandarma onbaşısı araya girerek bunları ayırmıştı, pekâlâ amma, bu benzin satan bakkal da bu kadar kuvvetli bir adam mıydı?

Anlattıklarına göre köye iyilikleri de vardı. Köyün çarşının-daki çeşme o, su getirmişti, köy odasının bulunduğu iki katlı bina onun malıydı, köy odasından kira almıyordu. Hatta köy odasına bir radyo da hediye etmişti. Bu yüzden kaymakam ve kazadaki idare memurları da onu pek sevmekteydi. Esasen a-razi tahiri işlerinde, vergi işle-rinde hâkim komisyonlarında da çalışıyordu. Resmen köy memurisi değildi, fakat her seçimde kendi adamlarını için başına getirmek için çalışıyordu ve muvaffak ta-oluyordu.

Köyde zaman zaman da başka

başka zengneler zuhur etmekte idi. Küçük bir kasap olan biri bir yazı köyde geçirip bir hastahane müdürü ile ahbab olmuş-tur. Hastahane de köye pek u-zak değildi. Kasap, hastahanenin et müteahhittliğini elde etmişti.

İşini genişletti. Çarşı içinde bir iki dükkân aldı. Bu dükkânlardan biri de kasap dükkânıydı. Bu dükkânı derhal kapattı. Et fat-larını arttırdı. Fakat köy halkı, bilhassa sayfiye için köye gelenler, ellerini şehirden getirmeğe mecbur olmuşlardı.

Bu zümreyi gücendirmek, bak-kalların hosuna gitmemişti. Derhal kasabın aleyhine harekete başladılar, köy odası kasap dükkânından sık sık cezalar aldı, günün birinde de şehirden gelen bir baytar, etleri müsaderede ettir-di. Kasap, bu hareketin benzin satan bakkalın teşviki ile yapıldığını zannetti. Bakkal, üstündeki küçük bir odada kumar oynatırdı. Kasap ta zabtaya bunu bildi ve verdi. Kumar oynayanlar çekalandılar. Bakkal, nihayet kaşanıp köyden kovdurmak için adamları vasıtasile onu tehdit ettirdi. Bir gece yolunu kestiler ve dayak attılar. Gazinocuların bir de, kasapla ittifak keşifledi. Fakat gazinocuların birinin bu kendüğü yer, köy odasına aitti. Gazinocuların kirasını arttırdılar, bir başkasına verdiler, gazinocu-da bu köyü terk etmeğe mecbur kaldı. Gazinoyu senelerce kimse tutmadı.

Uzaktan bakıldığı zaman, elli altmış evden, bir kaç dükkândan ibaret olan bu küçük köyde, bu kadar ihtisaların kaynaştığını kimse tahmin edemez. Fakat bu küçük köyün hayatına girdiğiniz zaman, burada ne kadar şiddetli mücadeleler olduğunu, ne entrikalar döndüğünü siz de gö-rürsünüz.

Hüseyin AVNI

TERHİS

Tezkere var,
Emir gelmiş dediler.
Hafikali Zeynelle, Zilei Saim
Bizden müjde istediler.
Traş olduk.

Giyindik gri, lücvet
Renk, renk esvaplarımızı.
Sonra haber geldi,
Hazır olun diye
Yolculuk akşama
Ve Maksud çavuş,
Son sigarasını ikram itti ayrılırken
Bir senedir kavgalı olduğu adama.

A. KADIR

SANA ŞİİR

Taşlı, çamurlu, patikaların var,
Muntazam, asfalt yolların yok.
Deli Memişin meddahlığı var ama,
Danşlı salonların, sinemaların yok.
Mağara gibi karanlık gecelerin var da,
Evinde yakacak bir mumun yok.
Cehennem gibi gündüzlerin var da,
Serinleyecek dondurma salonun yok
Dünyada en lüzumlu senin ama
Senin dünyadan haberin yok
Belki sen dünyayı bilirsin ama
Dünyanın senden haberi yok.

Behiç ATABEK

Cumhuriyetimiz 18 yaşını BİTİRDİ

— Baş tarafı 2 inci sayfada —

çıkacağı gün mesele kökünden hallolunacak. Fakat o mesut gün nerede?

Ferdin yapamadığını devlet yapar düsturu-nu Halk Partimiz kabul etmiştir. Binaenaleyh Maarif Vekâletimiz yeni bir teşkilât ile bu ilk okul mezunlarını alâkadar edebilecek eserler, kitaplar, gazeteler ve mecmualar vücuide getir-meleri için müsabakalar ile muharrir ve müel-lifler hazırlanmıştır. Çünkü anlaşılı bunu şah-sî teşebbüs yapamadı ve yapamayacak. Görülü-yor ya, bizde devlet en büyük öğretmendir ve ona muhtaçız.

SUPHİ NURİ İLERİ

YENİ

SES

Şehip ve Neşriyat Müdürü

Yusuf AMISKALI

Tanesi: 10 kuruş

Her ayın 7 sinde ve 21 rinde çıkar.

Muhabere adresi:

Kasımpaşa Yeni Çeşme N. 21

Baskıldığı yer — ÜLKÜ BASIMEVİ

MÜNKAŞA

Yazar: Abidin DİNO

Bir gün boyunca devan eden Yunan tragediyalarını seyredenlerin, tuzlu kabak çekirdeği yedikleri, uyudukları, pazara getirilmiş malların münakaşasını yaptıkları, velhâlis temsil esnasında ilâhların maceralarından mâdâ gömleklerindeki bitlerle de uğraştıkları rivayet edilir.

Tahmî nedilebilir ki, temsilin nihai kanlı safhasında, çekirdek çiğnenenlerin geneleri hareketsiz kalır, uyumuş olanlar uyanır, ve pazarlık münakaşaları zâlimin mukadder yıkılışı esnasında kesilir.

Bir tek yaşadığımız günün insan kaybı cemmüdelmiş bütün Yunan facalarının yıkınunu aştığı halde, alâkamızın hiçbir uğruna israfına mâni olmuyoruz.

1939 dan beri heyecan ve dikkatini cömertlikle harcıyanların bir kısmı âdetâ bitip bir haldedir.

Hâdiseler karşısında şuurları ve enerjileri artarlara gelince, bunlara karşı sistemli bir cephe kurulmuştur, alâka merkezi, sâketini hayatî meselelerden ayırıp okuyucuyu avutmak için hiç bir fırsat kaçırmıyor.

Bu gaye uğruna harekete geçenlerin manevra ve şamataları, her hangi bir bahis etrafında ciddi bir münakaşanın inkişafına imkân bırakmamaktadır, radyoda spikerin sesine karşın parazitlerin tâbiyesini taklit eden bu zevat, okuyucuların düşünme hassasına suikastler tertip ediyor.

İstikbalde, İstanbul şehrinin ikinci Umumi Harp esnasında fikri seyrini tahlil edecek olan âlim şaşırıp kalacak.

20 ci asır insanının içtimâi, ilmi ihtisadî meselesi karşısında en had devreye gelmiş mücadelenin birdenki aksilerini anlamak istiyecek olan tarihçiye acıyorum; çok arıyacak ve pek az bulacaktır.

Gazetelerimizi tetkik edecek olan bu müteccis, 1939 danberi üç başlıca bahisle karşılaşacaktır.

1 — «Afrodit» davası !

2 — «Bob Stils» faciası!

3 — «Hamlet» temsili!

Evet, dünya birbirine girdiği sırada «Afrodit» isimli lâletayın bir kitap

uğruna, matbuatta misli görülmemiş bir şamata duyuluyor, küfürler, makaleler birbirini kovalıyor, hâdiseler, gelmiş ve gelecek meselelerden fazla ehemmiyet kesbediyor.

Bu muazzam fikri c'dalden sonra, coğrafya haritalarının renkten renge geçtiği bir sırada ikinci bir cenk devresi başlar. Bu ikinci devre «Bobstils» devresidir.

DUNYA

SANCI BENİ YIKIYOR
BİR ŞEY DOĞURACAĞIM
AMMA
DUR BAKALIM

KOPEĞİN

ELLERİN
ŞAŞIRMASIN
TASARLADIĞIN MEFKÜREYİ
KABUL ET
SADIK KOPEĞİN

NEYZEN TEVFİK

Bobstil nedir, kelimenin menşei nereden geliyor, bu esrarî halledecek âlimlerin tetkiklerine itirazın, bahsî kısır kesmek mecburiyetindeyim, muhakkak olan bir şey varsa kelimenin yerli olduğudur.

Memlekette «Bobstils» meselesinden başka konuşulacak, düşünülecek ve yazılacak mevzu kalmadı, iş dalbudak sardı, toprak meselesi, şaşmâi meselesi gibi ehemmiyetsiz bahislere dokunulmadı, yüz binlerce gencin ölüm dirim ihtimalleri bir yana bırakıldı ve

matbuat, pantolonun kısıcı, ceketlerin uzunluğunda coştı.

Mesele nihayet beynelmîlel bir hal aldı ve Alman gazetelerinden biri, bu hâlis fikir cidalının iki sütunluk izahını yaparak Bobstil kalesinin Fatihlerini tebeil etti.

İkinci şaşmâ fikir kavgası böylece bitmiş oldu.

Afrodito-Bobstil Fatihleri kat'i bir meydan muharebesi daha vermiye karar verdiler.

Zira okuyucu bu savletlere rağmen hâlâ düşünme kabiliyetini muhafaza ediyordu.

Ve nihayet Türk okuyucusunu imhâ maksadile hazırlanan üçüncü ve kat'i meydan muharebesinin feryadı kulağımızda, Danimarka krallığında bir şeylerin çürüdüğünü haber veren «Hamlet» hakkında kopan üçüncü mü kalem boğuşmalarının çatırıtısına rağmen Türk okuyucusunun şuurunu perşan edememiştir.

Nefesimizi keserek seyrettığımız kalem boğuşmalarının çatırıtısına rağmen hâlâ olan bitenleri seyrediyoruz, ve Hamlet'in «var olmak mı olmanmak mı» sualine:

— «Mutlaka var olmak» cevabını verebiliyoruz.

Dikkat edilecek nokta, her üç meselede de çığırtağın aynı kimselerden mürekkep olduklarıdır.

«Afrodito - Bobstilo - Hamletizm» bayrağı altında dövüşenlerin kadroları sâbittir, kendilerine verilen vazife, Türk fikrîcumhursiyetini hakiki ve hayattî mes'elelerinden tecrit etmek, dün ya tarihinin bir dönüm noktasında fikir hayatımızı felce uğratmaktadır.

Demagoji, iftira, küfür sağnâğına tutulmuş bir rejsörün infialini, beynelmîlel kalitede bir eser vermiş bir mütercim grupunun hayretini tasavvur etmek mümkündür.

Genç okuyucu, kabak çekirdeklerinin gene gürtlütüleri, uyulanların horultuları, alış verişle ıstıgal edenlerin fısıltılarına rağmen hâdiselerin şuurunu muhafaza ediyor.

Bütün yaygaracıları cevabımız tek: — Nâfile !

ABIDIN DİNO

ARZULAR ŞEHİRİ

Mavi meyhaneleri gözler için bıraktılar
Ve yan yatıp peykelerine sabahın
Yol aldılar arzular şehrine!
Arzular şehri senin ve yahut ölümün şehri:
Kan kustu adamları, bunaldı çocukları,
Harabe olan cennetde ekmek arayanların.
Altın aradı beşer senelerce
— Arayanın belasını bulması da vardır —
Namütenahi denizlerde
Ve namütenahi topraklarda!
Şanlı destanı kalbimde oturan

Arzular şehrinde arzu gibi döğüşen
Tek kolu hayata ve ölümü beşüzler mezarlı-
ğına lâyik

Arslan gibi, fikrim gibi arkadaş dedi
— Bin sekizyüz küsurda ilk defa vuruştum
Varoşlarında arzular şehrinin.
Arzular şehri senin ve yahut ölümün şehri
Vuruştun senelerce gözüdür şekilde
Ölünür şekilde öldürülerek.
Yirmi dört sene evvel seninle yaşıt
Temellerini attık arzular şehrinin!
Harc ve kan ve ateş
Mezopotamyanın, eski Mısırın, Yunanın
Türkistanın, Afrikanın, Avrupanın
Ve bütün insan yaşayan toprakların
Göklere yükselen sevinc çığlıklarile
Ve dördüncü seyresinde Güneş manzumesi-

«Hayat» başlasın diye
Attık temellerini yüksek insanların bağrına!
Ümidinc, cinsine ve birikmiş intikamına:
Biz böyle kurduk şehrimizi.
Bir sabah — mahmur gözlerimizde başlama-
dan sabah —

Barajları yıkıldı arzular şehrinin!
Hafifti, üzücüydü ve öldürücüydü
Denizsiz gelen bu vahşet seli.
Arkadaşlar, yer oldılar.
Sonrasını sen bilirsin.
Saf lar artık duymadığım bir şarkıya başladı.
Fısıltı, sevinc ve başka başka sesler
Galiba yığıtler arasında bir haber dolaşiyor
Hareket, belki bir taarruza hazırlık!
Bir taarruz bu hakikatten
Dünyanın asil evlâtları kalktılar.

Bir sabah
Aydınlık ve karanlık
Yüzlerinde toprağın en güzel şarkısı!
Erkeklerimiz ön saflarda
Ve kadınlarımız
Ve erkeklerimiz
Ve kadınlarımız
Bir hareket bu
Bir hareket
Ve bir zelzele
Bir kıyamet
Bir kıyamet bu
Saf lar bildiğin şarkıya başladılar
Toplorumuz, tanklarımız ve tayyarelerimiz
Ve büyük çehreli büyüklerimiz
Ve ümitlerimiz!
Ve her şey ve her istenilen
Seferber!
Yaktılar, yıktılar, öldüler
Kanlarla yazdılar duvarlarına
Ve gözlerle ağıdılar ve güdüler
«Ve tırnaklarile kopardılar zaferi!»

Suphi TAŞHAN

TUŞTAV

İlk Sarhoşluk

Yazan: Yusuf AHISKALI

BİR BEYRUT HİKAYESİ

«Beirutta bir mezar kaldı»

Abdülhak Hâmid

Beirutta, «Yeni İstanbul» lokantasında,

Bulaşkların başındayım;

On sekiz yaşımdayım.

Saçlarım taralı ve parlak

Aklımda

Litografya çalışan beyaz Eleni var

Eleni,

Beni görseydi bulaşık yıkarken...

Amma,

Akşama

Babam çarpan kalbini

— Allah Allah! nerede kaldı bu öğlen,

diyecek...

Yuvarlak elleriyle bastırıp,

Ve dehşetle gelecek aklıma annemin:

«Külliyedeki 150 lirk artarın oğlu Hasan da

Böyle çıkmış

Bir sabah çıkmış

Ve bir daha dönmemişti evine»

Günler gelecek,

Her akşam iki ekmeğe

Ve muhabbet dolu gözleriyle

Görünmeyecek oğulları,

— Yani ben —

Yıkık duvarlı bahçemin

Örme kamış kapısında.

Karsıktı evden saçocaklar,

Türk mültecilerin parlak saçlı oğlu

Kayboldu diye...

Sevda çekmek ne zor şey,

Evdeki pazar,

Carşıya,

Uymaz

Eleni güzel,

Yollar kaymak gibi.

Vapur kocaman...

Amma,

Ekmek bekleyecekler okşama!

Orhan RASİT

Amma,

Orhan RASİT

Amma,

Orhan RASİT

Amma,

Orhan RASİT

Amma,

Orhan RASİT

Amma,

Orhan RASİT

Amma,

Orhan RASİT

Amma,

Orhan RASİT

Amma,

Orhan RASİT

Amma,

Orhan RASİT

Amma,

Orhan RASİT

Amma,

Orhan RASİT

Amma,

Orhan RASİT

Saç kırınımları bulunan yerleri süpürdü. Saç makinesi, tarak, ustura, şişe vesair berber levazımata ile üzeri dolu olan aynaların önündeki masayı düzeltti. Şişe esnada, o gün dükkâna getirilen bir kartı gördü. Kart İstanbul'dan gelen bir kaç kadın artıstın bulunduğu yeni bir birahane'nin açılmasını haber veriyordu.

O, bir seneden fazla oluyor ki bu dükkânda berber çıraklığı yapıyordu. Henüz on beş yaşında bulunuyordu. Kartı eline aldı. Üzerinde: «Birahane'mizi şerefletiriniz» diye bir takım yazılar vardı. O daha ağzına içki koyma, mıstı, birahaneyi gidip görmek istedi.

O, kartı bedava bir davetiyeye zannetmişti. Fakat acaba niçin usta veya kalfalardan biri davetiyeyi alıp gitmemiştir. Bu, birahane'nin para ile olabileceğini ona düşündürdü. Bununla beraber kartı alıp, İstanbul'dan gelen artistler'in bulunduğu birahaneyi hiç olmazsa gidip görmekten kendini alamıyordu.

Onu çeken bira içme değil, İstanbul kadınları idi. Anadolunun bir şehrine giden İstanbul kadını şehrin delikanlısı için a. şızdan düşmeyen bir mevzu olur. Çalıştığı berber dükkânının karşısındaki aşçının oğluya iyi arkadaştı. Onunla kadınlara ayt konuşurdu. Bizim on beş yaşında kadı berber çırakı yarın, gördükler'i ni aşçının oğluna anlatmakta büyük bir delikanlılık gururu duyacağını hesaplayarak dükkânı kapadı; ve belediye meydanındaki bir binanın birinci katında açılmış olan bu birahane'nin yolunu tuttu.

Yolda, kenet gibi bir çocuğun o birahane'de nasıl oturacağını durup düşünerek dönmek istediği anlar oldu. Fakat arayı görmekte duyacağı delikanlılık gururu ona tatlı geldi; ve birahane'ye gitti.

Salonun kapısına ürkek ürkek yanaşarak bakmak istedi. Fakat kapıda uzan boylu adamları içeriye bakmakta idi. O bunların arasından önelerine geçti. Bu suretle birahane'nin içine girmiş oluyordu.

Hemen üç tane kız gözüne çarptı. Biri büfede erkekle ko-

nuşuyordu. Diğer ikisi de bir yıl için hıncanın dolu masadan ikisinde oturuyordu. Dans, şarkı gibi bir şey yoktu. Herkes içiyordu; konuşuyordu; güllüyordu. Bazıları arasında yan gözlerle kızlara bakıyorlardı. Çocuk bunları çekingen bir halde seyredenken, kapının sağ tarafında uzuna kalabalık bir masadan biri: «Gel, otur.» dedi. Ve yanındaki şimceyi gösterdi. Kendisini tanıdı. Berber dükkânının müşterilerinden. Gayet terbiyeli otuz beşlik bir adamdı. Tuhaflar işi yapıyordu.

Zaten bu gibi işler yapanların hallerinde bir kıbarlık oluyor. Bazı müşterilerin ona aynadan gözlerini dikip baktığı olurdu. Bu adamda öyle bir bakışa rastlamamıştı. Yahut ta son zamanlarda öğrenerek tıraş ettiği müşterilerden bazıları gibi, rehabet içinde uyanıp ta, elini yüzünde gezdirerek bilmem hangi banteli tıraş olmamış diye suratını tekrar çocuğun usturasına aynı rehabet içinde terkederek cinsten değildi.

Adam bir bardağa bira doldurup önüne sürdü. Kendisiyle alakadar olmuyordu. Diğer aramlar, la konuşuyordu. Yalnız çocuğun bardağı boşaldıkça hemen farkına vararak bardağı tekrar dolduruyordu. Adeta bir ziyafette imiş gibi bol bol içiyorlardı.

Halbuki çocuk hiç kimseye bedava bira içiremeyeceğini anlıyordu. Bardağı boşaldıkça adam doldurmayı hiç ihmal etmiyordu. O da delikanlılığa leke sürmek için, ilk defa olmasına rağmen, habire içiyordu. Vücudü sağlamca gülbüz bir çocuk olduğu için, bir tesir etmiyordu. Bir kaç defa su dökmeye gitti. Son kalkışında hafif bir sarhoşluk duydu. Tekrar oturduğu zaman adam, yan gözle bana bakmıştı. Fakat derhal pışman olmuş gibi öndeki işiye baktı. Ve işinin içindeki birayı çocuğun bardağına boşalttı. Ve yine öteki adamlarla konuşmağa koyuldu.

Çocuk bu işiye bardağın son bardak olmasını içinden istedi. Artık içmeyi tasarlıyordu. Bunun için içtiği müddetçe adam ne diye bu kadar ısrarlıyor, sualı ka-fasını meşgul edip durmuştu. Fakat kızları görmek, bira iç-

mek velhasıl, yarın arkadaşına anlatacağı bir delikanlı'nın yapacağı sergüzeşt pahasına bu dü. şimceyi kafasından atmağa uğramıştı. Bu son bardağı içtikten sonra adam tekrar dolduruyordu. Fakat çocuk onun yüzüne bakarak biraz mahcup bir halde «Yeter, ben artık gidiyorum» dedi.

Adam, sarhoşluğile baygın zamanındaki halinden daha kötü bir hal alarak «Pekis dedi. Çocuk çıkıp gidiyordu. Yolda içinde hafifçe bir korku hissediyordu.

1 — Bugün mekteplerde tatbik olunan imtihan sisteminin muvafık ve fâideli buluyor musunuz, niçin?

2 — Bugünkü imtihan şeklini muvafık bulmuyorsanız memleket için hangi sistem daha fâideli, bu söylediğimiz sistem her mektebe tatbik olunur mu?

— YARIM KALAN MÜLÂKAT —

İlim ve felsefe profesörü Fonasteri Edebiyat fakültesindeki odasına göre bildim ve maksadını anlattım.

Suallerimi dikkatle okudu. Yüzünden hâsıl olan kırışıklıklardan memnun olduğunu görüyordum. Büyük bir nezaketle bana yer gösterdi. Oturdum.

— Bir memleket meselesi! fakat size ancak içinde bulunduğum muhit üzerinde bir şeyler söyleyeceğim. Ve çok şeyler anlattı. Aşağı yukarı, bir çok noktalarda, Bugünkü vaziyetin vahametini kabul ediyordu.

Ve şayet, aynı buhran devam ederse, bu sistemi ancak bir iki sene sonra değiştirebileceklerini misallerle anlattı. Fakat tam bu sırada bir deçent içeriye girdi. Anketi hangi gazete namına yaptığını öğrendikten sonra profesörün cevap almadan bana döndü.

— Konuşmayı kabul etmiyor. Sensesin gazetede fikirlerinin intişar etmesine taraftar değil dedi.

Yani profesörün namına konuştu.

Pr. PETERS'İN CEVABI

Bugünkü imtihan sistemi bazı noktalardan memleketi yabancılara değil, Halihazırda bitmiş imtihan sisteminin zayıf oldukları mevcuttur. Her zaman ve her memlekette talebelerin, hazırlanmış olan suallere cevap vermeleri daima tesadüfîlere bağlı kalıyor. Bunun için bütün mekteplerde en iyi imtihan şekilleri, hoca ile talebe arasında meydana gelecek münasebetlerden doğar.

Lâkin bu da az mevcuttu sınıflarda kabul olan bir meseledir.

İktisadî şartların meydana çıkardığı bir çok sebepler dolayısıyla, yukarıda mevcut taşınmaz sınıflarda maaşef bir sistem tatbik olunamıyor.

Bu sınıflarda bir tecrübe devresi yaratmak imkânları yoktur.

Hoca ile talebe arasında bir bağ tesis edilemiyor. Fakat, iktisadî şartlardan ileri gelen bu mesele sadece sınıflarda talebe çokluğunu ortaya atmaz aynı zamanda bir de muallim kitliği vardır.

Bence bugünkü imtihan şekillerine lüzüm vardır. Dolayısıyla bir usul bir sistem muhakkak lazımdır. Yalnız mekteplerde mütemediyen talebeleri imtihanlara sokmak doğru değildir.

Dünyanın her tarafında tatbik olunan imtihan sistemleri senenin sonunda tatbik sahasına girer. Bunlar tatbik sistemleridir.

Bugün üniversitede ise mesele daha başkadır. Fakat, üzerinde konuşmak, bir hayli zaman meselesidir.

Bugünkü tatbik olunan sistem Fransız «Certificat» usulüdür. Bundan bir çok neticeler almak imkânları mevcuttur. Fakat, şunu unutmuyayım ki her tip imtihan sistemi daima tesadüfîlere bağlıdır. Nedense bir takım talebeler daima ezbercilige kaçarlardı.

Bunun için bazıları sözlü de bazıları da yazılı imtihanlarda muvafık olurlar. Fakat yazılı imtihanlar sözlü imtihanlardan daha afakidir.

Bu sebeple Amerikalılar yeni bir şekil kurnuslardır. Kısa bir zamanda talebeye 80 - 100 sorular, ve bütün bu imtihanlar tahriri yapılır. En çok suale cevap verenler muvafık olur.

Bu şekilde de gaye, talebeyi seçmek tir. Seçme keyfiyeti bizde henüz çok zayıftır.

Asıl sebepler biraz öce dediğim gibi talebenin çok hocanın az olmasındadır.

Bugünkü aksaklıkların bir takım sebepleri vardır. Bu sebeplerden de en mühimi hocaların meseleyi yalnız kavramalarından ileri geliyor.

Asıl gaye talebenin, öğrendiği şeyleri tekrar etmesi değildir.

Bu mesele doğrudan doğruya mektep tedrisatını alâkadar eder.

Asıl mesele, talebe bir şeyler öğrenmeye başlayınca öğrendiklerini, hangi sahada kullanabileceğini hocanın keşfetmesi lazımdır. Bıraz ervele de

dediğim gibi bu mesele ancak az mevcuttu sınıflarda olabilir.

Eğer bugün iyi bir netice elde etmek isteniyorsa, talebelere nazari sualler değil, tabiki tipten sualler sorulması lazımdır.

2 — İkinci sızalmize gelince maaşef fazla bir şey söyleyemeyeceğim. Çünkü dediğim gibi hali hazırdaki sistemi güzelce hazmettikten sonra daha iyi neticeler elde etmek imkânları her zaman için mümkün olacaktır.

Pr. SADRETTİN CELÂL'İN CEVABI

«Size esaslı bir şeyler söylemekliğim için 5 - 6 saat kifayet etmez dedi. Ve devam etti. Bu mesele etrafında uzun uzadıya durmak lazımdır.

Bununla beraber size şunu da söyleyebilirim ki, orta, lise ve üniversite imtihan şekilleri bizim tarafımızdan ortaya konmuştur. Binaenaleyh bunu tenkit etmek bize düşmez.

Bu meseleden yalnız ilk mektep imtihan sistemi nasılsa hariç kaldı. Fakat ben bu hususlarda da ısrarla duracağım ve zaman zaman icap eden kimselerle temas etmekteyim.

Üstad son cümlesini bitirdikten sonra başını omuzları içine biraz daha gömdü. Koltuğuna daha rahat yerleşerek gövdesini sağa sola döndürdü ve gözüklerinin üstünden bana baktı. O zaman usulosa şunu sorabildim:

— Yani ilk mektep sisteminde ne gibi bir inkılâp yapmak tasavvurundasınız dedim.

— Ben bu işin de doğrudan doğruya devletleşmesi taraftarıyım dedi. ve gayet hafif bir tonla ilâve etti:

Mademki bu sistemler bizim tarafımızdan tatbik sahasına konmuştur, bizzet iyidir. Ve şikâyet edilecek te hiç bir tarafı yoktur.

Fakat şunu da unutmayın ki, her şeyde olduğu gibi bu sistemde de bir istihale devresi icap ettiğini kabul etmek lazımdır. Ve bu hususta çıkacak dedikoduların da bizzet hiç manası yoktur. İşte benim söyleyeceklerim de bu kadardır.

Ödadan çıkarken «Kendi düşen ağ-

Meselesi

Kemal SÖNMEZLER

lamaz darı; meseli gayri ihtiyari aklima geldi.

ARIF DİNO'NUN CEVABI

Arif Dinoyu daha salım bir kafa ile bulmak için evine gittim.

— Köşe başındaki farkında biraz işi var, siz buyurun oturun şimdi gelir dediler.

Kabul etmedim -doğru fırına gittim. Dinoyu buldum. Beni görünce gülmeye başladı.

— Ellerim hamurlu elini sikamıyacağım hoş geldin, bazlama hazırlıyorum dedi. Hasır iskemleleri altımıza çekti.

Kısaca ziyaretimin sebebini anlattım. Suallerimi okudum.

— İşte tamam, mühim bir mesele dedi. Ve suallerimin cevaplarını vermeye başladı.

1 — Bulmuyorum, Küvki:

Herkes bilir ki, kuvki hafızası yerinde olan imtihanlardan bir iki hafta evvel, kitaplara üstün körü göz atmayı alışır ve nihayet bütün sene çalışmadığı halde muvaffak olabilir.

Malûm olduğu üzere, bu ezberciler gürubu bir müddet sonra bütün öğrendiklerini yine aynı kolaylıkla unuttular.

Bundan da anlaşılır ki, bir talebenin hakiki hüviyetini bugünkü imtihan sistemleri tesbit edemez.

Bu imtihanlar talebelerin ancak paçanlık kabiliyetlerini ortaya koyar.

Bu da bir memleket için zararlıdır. Ezberciliğin tahsilde bir feccat olduğu şüphesizdir, çünkü her zaman lâzım olacak bir bilginin yerine muvakkat bir hatırlama hâkimdir.

2 — En iyi usul, hocamın, talebesinin zekâsını ve çalışmasını tesbit etmesidir.

Ezbercilik sistemi devam ettikçe meslek sahiplerinin yüzde doksanı her bakımdan aşağı seviyededir.

Son olarak, şunu söyleyebiliriz ki, eğer bir seviye üstünlüğü göstermek istiyorsak bugünkü imtihan usullerinden vazgeçelim.

Aksi takdirde bir sınıfta 80 - 90 kişi olursa ve yine bir sınıfta 100 riya-

ziye talebesine bir hoca tahsis olunursa o hoca, talebelerini nasıl olur da tanıyabilir? Görüyoruz ki, bizdeki talebenin hakiki hüviyetini tesbit edilecek usullere müracaat etmek icap eder.

İşte bence mesele bu kadar dedi.

«?» İN CEVABI

«...» ye Beyazıt'taki Küllük kahvesinde rastladım. Kendisine yeni bir anket hazırladığımı anlattım. Gülümsemi. Beyaz saçlarına parmaklarını geçirerek suallerimi dikkatle dinledi. Ve Nihat bir şeyden ürkmüş gibi gözleri parladı.

— Benim isimli mevzuu bahs etmezseniz size toptan bir cevap verebilirim dedi. Ben de söz verdim.

— İmtihan her şeyin sonunda yadır. Halbuki bizde, bu meselede ter-sinden alınmıştır. Yoklama, eleme, tarama, karalama gibi imtihanlar gençliği azap içinde kıvrandırmaktan başka bir işe yaramıyor.

Bence bu imtihan sistemlerinin kökünden yıkılması lâzımdır. Bugünkü sistem Türk millet'in istiklali için tehlikelidir.

Mademki tavsiye ve tavassut meselesi hâkimdir, şu halde tahsil ve imtihanlara ne lüzum var? Talebeleri imtihan kaplarına sürüklemekteki menâ nedir?

Bu çirkin vaziyetler karşısında Tavsiye ile sınıf geçmek, tavsiye ile iş bulmak varken bu masraflar ve emekler beyhude.

Size bugünkü imtihan sistemlerinin kötülüklerine ait yüzlerce misal gösterebilirim. Fakat, bir dinleyen olmayacağımdan bildikten sonra neye yarar?

Ayağa kalktı: Heyecanından gözle-rinin dolduğunu görüyordum. Son olarak:

— Fecaat diye mırıldandı. ustada teşekkür ederken:

— Aman isimin sende kalacak, sözünde duracaksın değil mi? diyordu.

SEMİHA DİZDAR'ın CEVABI

Fransız mekteplerinden birine devam edenve isminin semiha Dizdar

olduğunu söyleyen genç bir kız, b-rinci sualimize cevap veriyor.

— Benim aklım bu hususlara çok ermez. Ama, size bir şeyler anlata-yım.

Ben ilk tahsilimi bizim mekteplerden b'rinde yaptım. Sonra yine bizim orta mekteplerden birinde 7 inci sınıfa kadar okudum. 8 inci sınıfa geçeceğim sene üç densten ikmale kalmış-tım. Bununla beraber de riyaziye idi, bütün yaz sıkı çalışmalarına rağmen yalnız riyaziye dersinden sınıfta kaldığıma hâlâ yanarım. İşin garibi, iltimasım da vardı. Fakat, Riyaziye hocası tavsiyeye rağmen beş sualden ikisini bilmedim diye beni bırakmıştı. O zamanlar sınıf geçemediğime çok üzülüyordum. Fakat bugün, o mu allimin bu fac'ası nasıl irtikâp ettiğİ-ne hayret ediyorum.

Bu garip hâdise üzerine mektepten çok soğumuştum. Devamım lüzumsuz olacaktı. Kısa bir zaman sonra ailem büyük fedakârlıklara katlanarak, bu acaik akbeti bana unutturdular.

İşte şimdi çok mesudum. İstikbale emniyette bakabiliyorum. Çünkü: Ne öğrendiğimi, ne yaptığımı, ve arastır imtihan b'le olurken bunun neden ileri geldiğini biliyorum. Sonra, sınıfta bütün arkadaşlarla her gün derslere kalkıyoruz. Ve bir taraftan da lisan öğreniyorum. Eskiden orta mekteptekiler sınıfta 80 kişi idi. Ayda bir defa dersle kalksada, ne yalan söyleyeyim öncede nkaldırılacağına tahmin etmediğim için sorulan sualleri bilemezdim. İmtihanlara girmeden bir kaç hafta önce hazırlanmışlardım. Ta bildi ki, bütün bu uğraşmalarımın hepsi ezber olurdu. Kısa bir zaman sonra unutturdum. Bazı arkadaşlarım imtihan başlamadan bir kaç gün evvel tavsiyeler getirirlerdi.

Doğrudan doğruya sınıfta kalacaklarımla anılanlar hasta olduklarına dair raporlar çıkartırlardı. Ve nihayet bunların bir çoğu muvaffak olurdu.

Eski mektebimle bugünkü mektebim arasında oldukça mühim farklar görüyorum.

— Bu neden ileri geliyor? Diye sorarsanız sistem meseleleri hakkında maalesef bir şey söyleyemeyeceğim, çünkü, henüz bu mesele üzerinde du-racak kadar bilgisi sahip değilim.

USTAV

Dostum, günümüzü gün etmek için
 Şöyle bir demlenelim deriz
 Derd olur bize meyhanecinin
 Kazanc vergisi.
 Ve garson Nurinin
 Nufusdaki işi.
 Tatlı tarafından açmak isteriz
 Söz döner, doluşır
 İştin el çektilirimesine dayanır,
 Dokuz nufuslu şümürkücünün.
 Artık ikinci şüde
 Başgöz e'mek için kızını
 Havırlı kismetler araştırır,
 Ve Heybelide vatan oğluna
 Çıkar çıkmaz is buluruz
 Rir dikim evinde...
 En küçük kızını
 Rizim kahvenin müdavimi
 Rir arkadaş tavsiyesile
 Yazdırırız şehiryatıya
 — Sen de tanışın maarifteki
 Murteza efendiyi.
 Her kalem dönüsü
 Orta şekerli kahve içer,
 Rir de sermavesine noraile...
 Şişeler... irili ufaklı şişeler
 Saf saf dizildikten karşımıza
 Rafta nezen Ali beve
 Sen inhisarda is bulursun
 Yahut şeker fabrikasında...
 Bense kızının yasını düzeltir
 Kââidlerini askıya çıkarmadan
 Rir öün içinde kvıdirmen nikâhını
 Pelediva tahsilatı Ahmed'e...
 — Temiz cocuktur doğrusu —
 Nedenise mek'ebin yolunu
 Her av deâistiren Dünderin
 1932 den kalma masken bedelini
 Hemen bir istida ile
 Aldıriversin!
 Rir miras işinden sonra
 Fıkafdan avırlan Niyaziye
 Rir matbaa actırır.
 Rısloruz oazete çıkarmada...
 Kalemî kuvvetlidir Nivazinin
 Raş makale yazabilir.
 Sen aönüil işerile uğraşır,
 Rense sütan sahibi olurum...
 Dünyanın gidişine rağmen
 Havadan sudan konuşmak için!
 Girmişken işler yoluna
 Brakmeğâ gelmez arkasını...
 Hele sen garsona seslen
 Bir şişe daha getirsin,
 Sonra kapatsın şu radyoyu
 Sırasımı şimdi ajansın!

Rifot ILGAZ

Alayan mutbağından bir bu-
 çuk kilo yağ çalıp sattığı için
 gelmişti. Eğer müdafasını bana
 yazdırmamış olsaydı, belki de o-
 nunla hiç konuşamayacaktım.
 Çünkü o, yalnız, bir katlı kovular-
 ların gerisindeki aralıklı, ortaklık
 kararına kadar tek başına do-
 laşıp durur, ne kimsenin yüzüne
 bakabilir, ne de kendinde, birisiyi
 le konuşmak cesaretini bulurdu.

Cok zamanlar, dolamaktan yo-
 rulunca, bizim pencerelemin kar-
 şısındaki yüksek duvarın dibine
 yaslanır, uzun zaman böylece ha-
 reketsiz oturur kalırdı.

Hariel âlemle pek mühevce bir
 ilisişi olmayan bu küçüklük dün-
 vada, kendine bir başshane ar-
 kadası edinmediğini, müdafaa
 yazdırmak için bizim kovusa tek
 başına gelmesinden anlamıyım.
 Biliyordum ki, hiç te külfetli bir
 iş için olmasa bile, böyle zaman-
 larında mahous, ya en yakın arka-
 daşını gönderir, veya - kendisi
 daha becerikli ise - beraber gelir.
 Ama y'ne de sözlü arkadaşların
 —ması bayat âdet haline geti-
 gen vakit, Piç Celâlin bol tüyüü,
 rılmıştır.

Elektrikta bozulmasıyla karalı-
 lıkta kalmamız için yüzüklük
 bir mum yakıtığımız gecelerden
 birinde, bizim iki kişilii koğuş
 kapisinin nce ve ağır bir gırcı-
 tyıla yavaş yavaş açılarak tekrar
 sessiz sadasız kaandığını duydum,
 büyücek bezaz köpeğinin, karnı
 ni doyumak için yine bize ha-
 vale edildiğini sanmışım. Lâkin
 köpeğin, alışık olduğumuz cevık
 ayak sesleri yerine, tahalata, de-
 ğen yumuşak yumuşak olduğu
 kaadar da yalnayak kuma basar
 gibi gıcıklayıcı temasları işitince
 karışık bir şüphe ile gözlerim
 sigarasını rahatça içmek için bi-
 raz evvel yatağına uzanmış olan
 arkadaşın yüzünde dolıştı. Co-
 cukağaz uyuymakmış, sigarası
 da iki parmağı arasında sönmüş-
 tü.

Yatağında doğruldum. Oynak
 ve silik mum aydınlığında hâki
 elbiselerini zor farkedebildiğim
 adam, hangar gibi geniş odanın
 ortasında durdu. Bir an tereddüt
 ten sonra, aynı yürüyüşle masa-
 nın önüne geldi. Dikkatle yüzüne
 baktım: Oydu, Hemen ayakları-

mı toplayarak yataкта yer ayır-
 dım. Otur demeye lüzum kalma-
 dan yetişin kenarına ilişiverdi.

— Merhaba! dedim.
 — Merhaba! diye mukabele
 etti.

Masanın üzerinde duran bir ta-
 rafı yirtik sigara paketini uzat-
 tım.
 — Birer asker içelim, dedim,
 he de olsa geceleysin tatlı geli-
 yor...

Dikkat ediyordum. Acemice
 bir sigara içisi vardı. Sigarayı
 parmaklarının arasında tutusu,
 içine çekip tekrar tıflemesi müh-
 his bir gayret ve enerjisi sarfile o-
 luyordu. Bu anda o bana, on iki
 yasında bir çocuk gibi göründü.

Bu yersiz ve vakitsiz ilk zıva-
 retin sebebini neden sonra anla-
 dım. Cebinden katlanmış bir
 mektup kâğıdı çıkardı.
 — Ne o? diye sordum.

— Yarın mahkemem var da...
 diye cevap verdi, yazılı bir sevim
 olmasa ben hâkime ne derim?
 Hani müdafaaan diye belki de so-
 rar. Senin okumuşluğun var, şu-
 raya vaziver!

— Peki, dedim, ne yazayım?
 — Artık orası net bilirsın e-
 fendi, dedi, bir sevler yaz iste.

Hâdiseyi anlattırđım. Bir eseri
 edid kââidinin iki tarafını dol-
 duruyordum. Yazılan bir defa
 da kendisi dinlemeğe lüzum gör-
 medi. Kââidinin itina ile tatları ve
 nasıl tesekkür edeceğini bilmiye
 rek, ertesi sabah tahliye edilecek
 mis gibi neşeli gitti.

Tam iki gün onu hiç görme-
 dim. Mahkemeden geldiğini bili-
 yordum. Üç ay on beş gün ver-
 diklerini hapishanenin kahvecisi
 söylemişti. Bir akşam yine aynı
 aralıktı dolastığını görünce, içim
 de âdetâ bir ferahlık duydum.
 Lâkin bu bir kaç günlük tehire
 de bir mâna veremiyordum.
 Hem artık, pencere önünden her
 zamanki gibi sık sık geçmez ol-
 muştuk. Yarı yoldan hemen dönü-
 veriyorduk. Arada bir dalgınlığı-
 na rastlayınca, sarışın başının
 pencere demirlerini bir çuval par-
 çası gibi sılıp geçtiğini görür-
 düm. Başın da, farkında olmya-
 rak bazen döndürüp benimle göz
 göze gelince, bakar geçerdı. Bu

yüzden, beraat edemeyişinde benim dahil bulunduğuna saarı - yor diye düşündüğüm geceler oldu. Bu anlarda beynimin toprak bir avuç içerisinde ezildiğini his ederdim.

★

Bir ziyaret günü idi. Muhtelif suçlardan mahkûm beş alti kişi, bizim koğuş kapısı öndeki kava- kap altında oturmuş gevezelik ediyorduk. Birisi, dört senelik tahsil müddetindeki aşk dalaverelerini, on dört yasında bir Çek talebesini nasıl baştan çıkardığını anlatıyor, o sözünü bitirir bitir mez hemen öteki başlıyor, tahliye edildikten sonra şehir şehir dolayıp manyatizmadaki hünerini göstermek yitilmeden olmak için kurduğu projeleri sayıp döktü yor, anlasta anlasta bitiremiyor. İkiri, zalazeden beş seneye mah- kûm başka birisi, kapı arkasında işlediği suçu için çeke çeke hilkâye ediyordu.

Herkes bütün bu anlatılanları altı yedinci defa olduğu halde, candan dinliyormuş gibiydi. Ve kimsede kalkmak niyeti olmadığı anlaşılıyordu. Eğer biri gelip, hapishane avlusunun ortasındaki havuza bir mahkûmu attıklarını gülmekten kırıla kırıla söyleme- seydi, belki de saatlerce oturup kalacak, yarım günü de böylece geçirivercektik. Havuz tarafın- dan gelen gürlütürelere alışık ol- duğumuz için aldırış etmemiş, havuzun bulunduğu yerle bizim aramızda yükseğe bir duvar ol- duğundan bir şey görememiştik. Fakat bu haber hepimizi birden kaldırdık. Muhakkak ki herkes neticeyi görmek istiyor, bir kavgaya seyretmenin hazzını duyarak koşuyordu. Hapishanede mah- kûmların birbirlerini havuza at- maları ender hâdiselerdendi, ve bunun müthiş bir kavgaya ile neti- celeneceği de biliniyordu.

Lâkin, havuz tarafına geçtiği- miz vakit, neticeyi hemen kestir- mekte güçlükl çekmeden: İşin so- nunda ne kavgaya, ne de bir sika- yet vardı. Yedi sekiz mahkûm biri olmuş bizim biçare yağ hır- sızını havuza sokup çıkarıyorlardı. İki üç kişi kollardan veya ba- caklarından tutarak suya fırlatı- yor, o, çıkmak için uğraşırken, hepsi birden:

— Yikan ulan, yikan!..

— Diye bağırırlar ve seyirci mahkûmlar arasından:

— Çıkarmayın!..

— Adamakılı yikanın!..

— Soyalım, soyalım!.. diyenler eğlenip hoş vakit geçirecek bir eğlence bulmaktan memnun görünüyorlardı. Havuzdakinin de onların katıla katıla gülmeleri- ne iştirak etmek ister gibi bir hal- i vardı. Güçlülük gülmeye çalışı- yordu. Lâkin havuzun kenarına yapışan ellerine insafsız ayaklar basınca güllüğü ekşiyor, suratı buruşup eziliyordu. Ancaak o za- man:

— Yeter artık, canım acıyor!..
Veya:

— Yapmayın Allahınizi sever- seniz.. Gibi sözlerle onları mer- hamete getirmeğe uğraşıyor ve bazan muvaffak da oluyordu. Fakat birdenbire - benim uzak - tan anladıtuma göre, herhalde bir kaç kişinin sinsî sinsî tesvikiyle olacaktı - kendini tekrar havuzda buluyordu.

Ben de bu zavallıyı; niçin böyle hırsızlararak, kendilerine eziince vaptıkların sorup anlarak için strafında adam arıyordum. Bu sırada, kulâhımın dibinde, ha- na hiç te vabancın gelmeyen bir ses duydum:

— Bevefendi, iyi eziince, de- ğil mi? Eh, burada da böyle de- ğer.. Bir gün kavga, bir gün a- lav.. Bir de bakarsın ki yüzün dolmuş. Çıkar gidersin. Hani ben de senin gibi yufka yürekliyim ama, bu hergelele müstahak.. Muhafızlardan karışan olmasa da, anadan doğma bir soysalar! Asıl o zaman nefes olacaktı. Hem hiç olmazsa murdar herifin cena- betliği de gitmiş olur. Birader anlamıyorum ki, böyle seyleri ustalıklıkla yapmak icap eder.

Benim bu sözlerden bir şey anlamadığımı hissedince sırtta- rak ilâve etti:

— Demek senin bir şeyden ha- berin yok ha? Onu helâden kö- pekle çıkarken yakaladılar ya - hu!.. Bereket versin Piç Celâl'in haberi yok. Piç Celâl de anasının gözli ya! O da keyfinde. Malûm ya, itibarı var. Karıştı ziyarete eelmis. Şu odada ikisi de işin ti- kırında..

★

Hapisten çıktıktan sonra bunn adamın birine anlattım.. Öf- kelenecek, yağ hırslı için: «Vay eşek oğlu eşek yay!» dedi.

A. KADIR

DAVUL

Heyyyy davul!!--

Kaç yüz yıl yürüdük peşinden..

Dizde derman kaldı..

Asa kırılıp elde,

Çarık delindi gayri-

Ardında ayaklandı Anadolu

Ve gitti her gidişinde..

Heyyyy davul!!--

İnim inim inledi 5 kılm

5 kıta üstünde senin sesin duyuldu

Heyyyy davul!!--

Sona aşına çıkmış

Çaldıran olaları!

Heyyyy davul!!--

Senin sesin çağırmış,

Bizim köyden Hüsmeni;

Gitmiş Yemene gelmemiş!

Hatice kızın yıpranmış,

Başında ki yemeni,
Gözleri yolda kalmış!

Heyyyy davul!!--

Senin sesin değilmiş!

Nice canlar biliriz,

Bizim diyardan almış!

AHMET TURGUT

TAHTA BACAK

Domımız allâha nazır

Ne ev kaldı ne hasır

Yuvamı bozan ayak yuvasız kalsın

Ölüm kaşın gözün arasında!

Bizim için yaşamak

Kaşın gözün arası..

Tütecek odun kalmadı ocakda

Kör olası gözün tahta bacakta

Dirisini veren bunu da verir

Titremesin gelin, domasın yavru

Canım kaldı yanacak senden gayri

Seni de sarsın alev kül etsin ocak

Yan tahta bacak.

Kötü haber tez gelir

Can evimden vuruldum;

Bizim için yaşamak

Kaşın gözün arası..

CAHİT SAFFET

HÜSTAV

Sevdiğim resimli tek kitapçı:
Sayfa günlerimin
Ardı ardına çevrilen
İleri
Çizgileri.

Her biri
İyi

Şarapnel haykırışlarım
Mesafelerin üstünden aşılıyordu.
Ve
Yedi harfliik hedef
Saniyede

850 metre hızla
Bir kurşun ucunda bana yaklaşıyordu.
Gözlerim büyümemişti
Altımdan sandalye çekilince demin,
Bu

En büyük değeriydi,
Çizgileri
İleri

Yiğit günlerimin.
Kavgada

Öldürmek,
Ölmek

Benim tek isimdi.

Bir ince saat tokmağı halinde sallanıyor hem
Kolları düşük gölçam
Toprakta şimdi.

Yağlı iğin arasında
Sıkışan boynum
«Yeniden yaşamak»
Hırsı ile
Kuduruyor.

Göğsümden
Tatlı bir baş dönmesi olan
Eski günler vuruyor...

M. SEYDA

PEYZAJ

Fabrikaya giden yollar
Dolar mavi tulumlu işçilerle
Kuşlar sağ kalmış pilotlardır
Dönerler yuvalarına!
Tarlar boşaltır
Varoşlara bakan yollar dolar
Bacalardan fıskıran kara dumanlar
Sallanır havada matem bayrakları gibi

Nihat HEMİ

Son günlerde Esnaf Cemiyetinde yapılan imtihan ve Dede Efendi konseri münasebetiyle (Alaturka musik) meselesi yeniden ortaya atılmış bulunuyor.

Alaturka musiki taraftarlarının fikirlerini şu üç esasta toplayabiliriz:

1 — Alaturka musiki halis, Türktür. Menşei Arap, Aecem, Yunan ve Bizan değil, Sümer musikisidir.

2 — Alaturka iptidai bir musiki değildir.

3 — Millî musikiyi Alaturka üzerine inşa etmeliyiz.

Bu üç maddede aynı ayrı incelemeden önce musikiyi telâkki tarzı üzerinde durmak ve musikinin ifade hususiyetlerinden bahsetmek istiyoruz.

Bizde büyük bir ekser yet için musiki e'fan bir zevk ve eğlence vasıtasıdır. Bu telâkkinin köklemesinde Alaturka musikinin mühim bir hissesi olduğu muhakkaktır.

Osmanlı İmparatorluğunun uzun istibdat senelerinde halk kütüphanelerinde ve eğlence vasıtasıdır. Bu telâkkinin köklemesinde Alaturka musikinin mühim bir hissesi olduğu muhakkaktır.

Musikinin terbiye edici hassası eski Yunanlılarca da biliniyor ve gençlerin terbiyesinde istifade ediliyordu.

Halk kütüphaneleri tarafından diğer sanatlardan daha fazla sevilen ve rağbet gören musiki türlü his ve fikirleri ifade edebilecek bir mükemmeliyette olmazdır. Musiki cemiyetinin reaksiyonlarını aksettirebileceği gibi bünyesinde mevcut dinamizm ile de kütleleri uyanık tutabilmelidir. Musiki keyif veren, dinleyiciji mestederik uyandıran bir sanat değildir. Musiki her şeyden evvel kafaya hitap etmeli ve anlaşılması için zekâ ehlini çap ettirmelidir.

Şimdi Alaturka musiki taraftarlarının müdafaa ettiği esasları gözden geçirelim:

Alaturka musikinin hali, Türk olduğu, hele Sümer musikisinin tekarütlünden meydana geldiği fikri hiç bir ilmi esasa istinat etmeyen kuruntulardan ibarettir.

Sümer medeniyeti Orta Asyada vücut bulan büyük Türk me-

deniyetinin devam ve inkişafından başka bir şey olmayacağına göre Sümer musikisinin de Orta Asya musikisinin tabii bir devamından ibaret olması lâzımgelir. Bu musikinin karakteristik bünyesi olan (Pentatonizm) e (1) Orta Asyadan hicret eden bütün kavimlerin halk musikisinde rastlanır (2). Alaturka musikinin yapıldığı Pentatonik bünyeden eser olmadığına göre bunun halis Türk musikisi olmadığı anlaşılır.

Alaturka musikinin Türk aslından gelmediğini kabul ettikten sonra Türk karakterine yabancı olan bu musikinin ne suretle ve hangi köklerden geldiğini tetkik edelim.

İslâm medeniyetinin teşekkülünde eski Yunan kültürünün mühim bir rol oynadığı malumdur. İlk İslâm âlimleri Yunan kültürünün bir çok kısımları gibi musikisini de tetkik ettiler. Alaturka musikinin inkişafına en büyük engel teşkil etmiş olan (Çeyrek ses) ler çok önceden Yunanlılar tarafından terk edilmiş olmasına rağmen İslâm âlimleri tarafından kabul edildi ve musikiyeye sokuldu. (3)

İslâm medeniyetinin kuvvetli tesiri altında kalan ve Bizansın çürümüş mirasını eline geçiren Osmanlı kültürü nasıl bir Divan Edebiyatı vücut getirmişse, aynı karakterde fakat daha cılız olarak bir de (Divan musikisi) yaratmış bulunuyordu. Dede Efendi ve İtî gibi simalar bu kötü sanat yolunda kaybedilmiş şiddetlerdiler.

Bugün Mimar Sinan'ımızı çekinmeden Mikel Anj'la mukayese edebiliriz. Fakat müzik sahasında bu mukayeseyi yapmaktan imkânsızdır.

Bu imkânsızlığı tevlit eden Türk sanatçıların kabiliyet sızlığı değil, takip ettikleri yolun yanlışlığı olmuştur.

(1) Pentatonik = Beş sesli.

(2) Türk tarihini çok yakından alâkadar eden Pentatonizm meselesi üzerinde kompozitör Ahmet Adnan ve müzikoloğ Mahmut Ragıp'ın kaymetli çalışmaları mevcuttur.

3 — Musiki tarihi notları Mahut R. Kösemihal.

ve İslâh Edilebilir mi?

Alaturka musikinin iptidal bir san'at olduğu münkaşa olunamıyacağı kadırdır. Bu musiki tek sesli yani armonisizdir. Halbuki musikiye hudutsuz ifade zenginliğini veren bu sayede en yüksek ve muğlak hisleri ifadeye muktedir kılan Armonidir. Wagner, kuvvetli Armonisi ile beşeri ihtiraslarla beraber felsefeyi de musikiye sokmağa muvaffak olmuştur.

Yalnız armoniden mahrum oluşu bile Alaturka musikinin iptidal sayılmasına yeter. Alaturka musikinin bünyesinde mevcut bulunan Çeyrek sesler tabii faslılar değildir. Bunlar musikiyi zenginleştirecek yerde bayagi- laştırmakta ve inkisafına mani olmaktadır. (4).

Armoniden mahrum ve Divan Edebiyatı gibi şekilli olan Alaturka musiki müayyen kısımlar içerisine sığmış, ifade kudreti de o n'ette azalmıştır. Alaturka musiki büyük formda eserler yazılmasına müsait değildir. Mesela bu musikiye bir Senfoni yazılmıyacağı gibi mahtuatta sık sık rastlanan temenniler hâlinde opera ya da tatb'k edilemez. Bununla, bir san'at eserinin kıymetini cesameti ile ölçmek istediğimizi anlaşılmamalıdır. Schubert'in bazı (Lide) leri küçüklük hacimlerine rağmen opera ve senfonilerinden dahaçok kıymet kazanmış ve san'atkarın şöhretini temin etmişlerdir.

Alaturka musikiye tabiat tasvirlerine hiç rastlanmaz. Tabiat karşısında duyulan hislerin bir ifadesi olan bu nev'in güzel örneklerinin garp musikisinde bol bol bulabiliriz. Beethoven, 6 nci Pastoral senfonisinde tabiat sevgisini ne kadar canlı ve içten ifade etmiştir...

En son olarak Millî Türk musikinin Alaturka üzerine inşa edilip edilmeyeceğini araştıralım: Bu meselenin daha iyi münakaşa edilebilmesi için Alaturka musikinin bugünkü durumunu gözden geçirmek faydalı olur.

Bugün Alaturkanın klasik sayılabilecek eserlerine rağbet azalmıştır. Bunu bir tarih konseri için yapılan gürültülü propagandanan ve Ankara radyosunun klasik eserler okuyan acayip korosundan anlayız. Esasen hal-

kın ekseriyeti, Divan edebiyatında olduğu gibi bu klâsik Divan musikisinde de kendisini alâkadar edecek bir hususiyet bulamamaktadır. Bu rağbetsizlik yüzünden Alaturka muşiki mecburen bir takım değişikliklere uğramış ve eski bir paşa konağının, pencerelerinin değişmesiyle külbik bir köşk halini alması gibi gü-lünç kışklara girmiştir.

Alaturka musikinin bünyesinde busule gelen bu değişiklikler yalnız şekilde kaldığından gerek Garp musikininin tesiri altında yapılmak istenilen yenilikler ve gerekse halk musikisini taklit yolunda yapılan denemeler müsbet bir netice vermemiştir.

Esasen bir konser musikisi olmayan Alaturka, caz müziğinin de rekabeti karşısında büsbütün bocalamış ve biraz daha bayagi- laşarak tam bir meyhane musikisi halini almıştır. Sırası gelmişken Alaturka musikinin halk musikisine sokulmasından sonra meydana gelen faciayı da izah edelim:

Folklor araştırmaları ilerledikçe yeni yeni ve cidden nefis nümunelerini gördüğümüz halk şarkısı (Türkü) bakımından memleketimiz hayli zengindir. En maşum sevgiler ve saf duygularla birlikte ızdırap ve isyanları da terennüm eden bu eserler millî musikinin kuruluşunda istifade edilecek en kıymetli bir materyal kaynağıdır. Alaturka musiki gibi muhtelif tesirlerle karekterini değiştirmemiş olan bu halis Türk san'atı son zamanlarda Alaturka ile aynı mânada anlaşılacak talihisizliğe uğramıştır. Alaturkacılık mecburi bir dönüş yapılarak halk musikisine sokulduktan sonra, birbirleriyle güfte lisanının aynı olmasından başka bir münasabetleri olmayan bu iki muşikiyi (Türk musikisi) namile birleştirdiler. Ortaya çıkan acı, melezi mahlûka da (Millî musiki) ! adını taktılar.

Bugün piyasada tutulan Alaturka şarkılarının hemen hepsi

(4) Son zamanlarda Prag'da çeyrek sesleri Garp musikisine tatbik için b'z cereyan başgöstermişse de şimdiki kadar müsbet bir netice alınmamıştır.

— Devamı 15 inci sayfa —

BERHAYATIZ

Canavar düdüğü gibi

Naramızı atıyoruz

Akbaba çınar altında leş peşin
Hamdolsun hayattayız!

Arif DİNO

MEKTUPLAR

Seni ancak rüyalarında görenlerdir,
Sana öşik olanlar.
Seni yalnız tabloları sayredenlerdir,
Sana hayran olanlar.
Sen bir Leylâ
Şehir çocukları bir mecnun!
Onların yüreciklerinde ucu
Sana varan her yolun.

«Toprak testindeki su,
«Bakır bakracındaki ayan
«Ve kömür gözlerinin Ceylân bakışı,
«Basma salvarının benek benek,
Nokta nokta akışı.

«O kanlı parmaklar,
«O güvercin topukların
«Ve bir masal kadar tatlı gülüşün!»
İşte sen,

İşte onlar!
Hele bir düşün Keziban,
Hele bir düşün!

Bu şehir çocuklarıyla sen,
Bu şehir çocuklarıyla ben
Nasıl yüz yüze gelir,
Nasıl göz göze bakabiliriz?
Ve nasıl karşılığında eğilir,
— Sözüm ona — BEYİMSİN! diyebiliriz?..

Hele bir düşün Keziban,
Hele bir düşün!

Aramıza girseler,
Seni benden ayırsalar,
KEZİBAN kimdir, görseler
Kara konlar oturur yüreciklerine,
Söner gözlerinin ışığı.
İşte ben,

İşte onlar!
Hele bir düşün Keziban,
Hele bir düşün!

Suat TAŞER

HURRIYET TÜRKÜLERİ

1

Hürriyet günlerinin

Maviliğini, yağmurunu, yıldızlarını

Bir hapishane penceresinden

Bakan insanlar gibi düşünüyoruz..

Daha elveda demedik hiç bir şeye

Hasat yapılmış,

Sürüle kuzular katılmış,

Yayıktaki kadar koyu sütüü

Analar emzirmiş Mehmetlerine

Daha karşımıza dikilmemiş

Hudutların karanlığı

Bir kara haber gibi.

Göğüslerindeki yaraya

Bayraklarının sopalarını sokarak

Ağızlarından kan kusarak

Daha devrilmemiş insanlar toprağa.

İçimizde bir parının sesi gibi

Taşdığımız günler..

Ve dağların gölgesi,

Düşmemiş başı baş sulara.

Yaralanmış gibi eğilmemişiz göğsümüze.

Üstümüze

Daha ağır ağır çökmemiş bir zindanın

karanlığı...

Bir lokma ekmeğe peşinde yoluluyorsak.

Senin için hürriyet.

İstersen bak avuçlarımızı

Kan toplamış kabarcıklar görürsen

Yeni doğmuş çocuklarımızı varıncayadek

Acımayız.

Senin için hürriyet,

Avrodımı öpmeden,

Ölen babamızı gömmeden,

O, kahrolası hüznün

Boğozına sarılır.

Hudutlara koşarız.

Ömer Faruk TOPRAK

ARIF DİNOYA

İpek çorapları

Vitirlerini

Müs'ehcen bacaklarda

Baldırı çıplakların

Ne kabahati var?

AÇIK

Bütün Yunanistan

«Kurtuluş» u bekliyor

KULOĞLU

Fahim beye dair

Yazan: Hüsamettin BOZOK

1

Geçen asrın mavi sisler içinde kayboluşu, gözlerini yarına diken genç nesiller için artık hazin bir tecelli olmaktan çıkmıştır. Yıldardanberi, kendi içindeki kuruntuları dinleyenler ve her şeyi olduğundan daha iyi gösterme için bir terbiye vazifesi sayanlar için kazanılacak bir zafer kalmamıştır.

Son çıkardığı kitabıyla, Osmanlı İmparatorluğu'nun hayat şartlarını ve bu şartlar ortasında yaşayan insanın tipik bir örneğini vermekten uzak bulunan Aptülhak Şinasi, Fahim Bey'in bütün hülyalarını, kuruntularını, zavallılıklarını ve budalalıklarını niçin mazur göstermeye çalışır? Çöken bir âlemi o mu tamir edecek?

Kendisini, bizim kendi kanaatlerimize göre muhakeme etmemiz peşinen hoş görmiyen müellif, insanları «birbirlerinden uzun mesafelerle ayrılmış yıldızlar gibi, kendi hususi boşlukları içinde dönen, hepsi yalnız, hepisi mâhrem» ve «başkalarına kapalı birer dünya olarak» görmektedir. Kitabına, XIX'uncu asır sonları ile XX'nci asır başlangıçlarına tesadüf eden İstanbul hayatına ait bazı soluk tasvirler koymasına rağmen, müellifin, gerek bizzat kendisi, ve gerek yaratmak istediği muhayyel tip, biz'in için, «kendi boşlukları içinde dönen birer kapalı dünya» olmaktan kurtulmamıştır.

2

On yıl kadar önce Çubuk çayından geçenler, orada, dizkabalıkları aşmayan mıymıntı bir derenin uyuşuk uyuşuk aktığını görüyorlardı. Bugün orada, uzunluğu sekiz on bin metreyi bulan muazzam bir göl vardır ki, içindeki milyonlarca ton su, yağmura hasret çeken bir mmtıkanın hayat meselesi olmuştur. Çubuk barajı Ankara havalisinin şah damarı demektir.

Gün doğarken Ankara'daki yağtağnızdan kalkabilirsentiz akşam yemeğini Kayseri'de yiyebilirdiniz. Bunun ne demek olduğunu, bu mesafeyi sekiz on yıl önce, bir yaylı üstünde veya bir katır sırtında aşanlara sorunuz: Cüm-

huriyet devrinde her metresi yüzlerce Bozkır çocuğunun alın teriyle sulanan üç bin küsur kilometre demiryolu döşenmiştir.

Cellât Gölü kurutulduktan sonra 229 bin 43 dönümlük saha bir sağlık ovası hâline gelmiştir. Çukurova'nın sulama savasından önce yıllık pamuk istisali 200 bin balye idi. Tesisat tamamlandıktan sonra istisal 900 bin balyeye çıkacaktır. Adana ovasında açılan yüz küsur kilometre kanalı emmihemiyetini, rakamların en iyi nasirden daha kuvvetle ifade etmektedir.

Bu satırlar şunun için sıralanmıştır: Gelecek günleri, makine yağı ve benzin kokan mendilleriyle selâmlıyan genç nesiller göre san'at; müteakit efendilerin kahve peykelerinde oynadıkları domino oyunu ve küçük çocukları alyayan bir atkarmca değildir.

3

Aptülhak Şinasi, «san'at için san'ats» formülünün iflâsını gösteren bir örnek üzerinde çok nuru tüketmekle beyhude bir sabır göstermiştir. Bir daha geri dönümecek olan «Altın» devirlere hasret ... Müellif müterizlerinin iddialarını ölemek için şunları yazıyor: «Aleyhim'zde verilen hükümlerin mucip sebepleri çok kere bizim kusurlarımız değil, bize bakanların görüşlerini bulandıran kendi h'sleri, acizleri ve öfkeleridir.» Halbuki, ne bu satırların muharriri, ne de bu satırlardaki fikirlere iştirak edenler Fahim Bey'e karşı hiçbir öfke duymamaktadır, Tenesir üzerinde yatan üliye kıznak kimin altına gelir!...

Aptülhak Şinasi, bu eseriyile bize, «Annemizin veya büyük annemizin açtığı bir eski zaman sandığı içinden» çıkan «Eski rayihaları» biraz saklamış bir takım kurumuş çiçekler, lavanta çiçeği torbaları, öd ağacı, gül suyu, anber çiçeği, k'el, el sabunları, günlük kokuları ve tütsü gibi eski zaman kokan şeylere koklatmış oluyor.

4

Yakın bir zaman önce, bir mecmua sayfasında basılı silik bir

Alaturka Musiki

— Baş tarafı 13 üncü sayfada —

ya halk türküsü tarzında yazılmış olanlar veya doğrudan doğruya bu bâkîr güzelliğin kolu kadadı koparılarak alihki, sürmeli bir köçek haline getirilen zavallı molozlardır. (5).

Hulâsa, bugün Alaturka musiki, milli musikiyi doğurmak şöyle dursun ölüm uçurumunun kenarına kadar yaklaşmıştır. Fakat bu musikinin tutunmasında menfaat olanlara, tiryakilik itibyle bir türlü ondan vazgeçmek istemiyenlerin gayreti onu uçuruma yuvarlamaktan korumaktadır.

Bu gayritabil vaziyet devam edip gitmekte ve memleket kültürü bu yüzden büyük ziyaneler görmektedir. Bu büyük memleket meselesine lâayık olduğu e-

fograf görmüştüm. Bu resim, ne bir eski zaman eserinin ince nakışlarını, ne sakın sularda akışlar bırakan beyaz boyunu kuğuları, ne de insan derinliklerine doğru çeken üzüm gözleri gösteriyordu. Bu resimde bir bostan kuyusuna tulumba takan iki delikanlı vardı. Başları sıfır numara makine ile traşlı idi. Üstler başları çok sade ve hiç te refaha işaret etmiyorlardı. Belki bu çocuklar sıyah ekmele karın doyuruyorlar ve geceleri çok mütevazı bir şilte üzerinde rüya görüyorlardı. İnsan emeğinin şerefli izlerini taşıyan nasırlı iri eller, çorak toprağın bağrından bir avuç hayat fıskırtnıya çalşın iki Eğitmen Kursu talebesine aitti.

Bu yanık yüz, bu nasırlı el, bu alın teri, bu kara ekmele ve soluk mavi tohum; bizim için, Fahim Bey'in halavetli yüzünden, yumuşak ellerinden, hülya içinde geçen aylak zamanlarından, çeşit çeşit peynirlerinden ve esas rengi, hardal rengi, bal rengi, kaz sarısı, deve tüyü, kavun içi, kestance, krem, bej, turuncu, samani, nohudis elbiselerinden daha müstir.

Ey, yeni bir hayatın inşasında adsız iki neferi tesbit eden meçhul fotoğrafçının mütevazı objektifi, sen bizim için, uyusuk geçen zamanların destanını mirdanlar yüzlerce muhteşem sayfadan daha mukaddesini!

Hüsamettin BOZOK

hemmiyet verilerek Türk musikisinin tereddide uğramasına mani olunmanın artık sırası gelmiştir. Radyonun Alaturka nesriyatı hâlâ on binlerce körpe dimağı zehirlemekte, onların, en kıymetli bir terbiye vasıtası olan muazzam Garp musikisinden istifadelerinin imkânsız bir şekilde sokmaktadır.

Millî Türk musikisini hangi esaslar dâhilinde kuralmalı?

Eski zevk ve zihniyeti ortadan kaldırmak için ne gibi tedbirler almalı?

Başka bir yazımızda da bu suallerin cevabını vermeye çalışacağız.

(5) «Verân benim bağlamamı galayun aman» mısraı ile başlayan içli türkünün «Akşam oldu yine de bastı kareler» şarkınlaki çirkin kılığa girmesi;

«Altın yüzük hoş bilezik» güfteli Erzurum Barınm Alaturkacılar ağzından aldığı bayağı şekiller;

Ve son günlerde piyasaya (Kara oğlan» namile çıkan Keloğlan türküsü bu fena değiştirilmiş misalleridir.

Fasafiso

i Peyami Safa, bir yazısında Naci Sadullahtan bahsederken Sadî Necullah diye zikretmiş. Naci Sadullah da:

— Onun ağzında dolaşan benim terşimdir.

Diye cevap vermişti.

Hakikat şudur: Peyami Safa'nın eserlerini makalelerini hatâta fıkralarını bile intihal ettiği malumdur. Şimdi nüktelerini de intihale kalkışıyor. Naci Sadullahın ismi altında yapmak istersen yüzüne gözüne buluşturduğ nükteyi, o, bundan senelerle evvel Sedat Zeki tarafından kendisi için yapılan nükteden aşırıştır.

Fihakika Sedat Örs Peyami Safayı Seyami Pefa şekline koyarak tersini yüzüne o zamandan çevirmişti.

Sabık Hamle müessesesi Celâlettin Ezine'ye bugünlerde bir cinsiyet merakı âriz oldu. Bu merakı sebep Hamletti diyecek-

siniz ama hâdiseden bir hafta kadar evvel de kırsılıktan bahsediyordu. Fihakika sabık Hamle müessesesi Celâlettin Ezine Hamlet hakkındaki tenkidinde yirmi senedir yazdığımız?.. Erkek Türklerden bahsetmeden evvel Cümhuriyet gazetesinin 24 Eylül sayısında Kısır Edebiyat başlıklı bir makale neşretmeye muvaffak olmuştuk.

Doğrudur. Üstahd bu makaleye yirmi senedir yazdığını iddia ettiği Erkek Türkçesile şöyle başlıyor:

«Uzun süren bir hastalığı nekahat devri kadar tatlı şey yok. Bu; ağustos sıcağında ağız uçlarından damla damla sıran su gibi tatlı şey. Tehlikeden sonra, artık atlatılmış tehlikenin manâsım unutan bir bedbinlikle odama dolan yaz ışığında 13myorum...»

Daha münasip olacağından sıyah harflerle didirdiğimiz bu yazıya bir göz atalım. Şkâyetçi üstahdın hakkı var. Edebiyatımız onun ve onun gibi Erkek Türkçeli? yazanların elinde bu hale geldi. Çünkü kısırlıktan bahseden zat, makalesine Yahya Kemal'in Ses manzumesinin şu mısramı intihal ederek başlıyor:

«H s var mı bu âlemde nekahat gibi tatlı»

Sonra da ağzının uçlarından «bu ne sıvı ağız?.. Damla ramla su sızıyor, Bizim bildiğimiz su ya damlar ya sızar. Amma diyecüksiniz, Üstahd nelele kadir değildir? Haklısınız, hoş görülen. Lâkin üçüncü cümlemin üslûp bozukluğuna ve manâsızlığına ne diyelim? Haydi üslûbu beyan bizatılı insandır diye buna da he diyelim, fakat (artık atlatılmış tehlikenin manâsım unutan bedbinlik olur mu? Olsa olsa nikbinlik olabilir. Güneş odaya neden bedbinlikle geliyor? Yoksa Üstahd kendi nefesine karşı da o Erkek Türkçesile, realist olarak, yaz ışığında odaya kendisi orada olduğu için, bedbinlikle girdiğini iftihar hakkıgunda mı bulunuyor? Bu takdirde kendisine sadece aferin: Sahiden erkektir».

Kuloğtu

İki Emekli General ve bir Sivil Amirale

Çifte Generaller

Hüseyin Emir Erkilet

Ali İhsan Sabis

Ve sivil Amirale

Abidin Daver

Tahta fişeklerinizin yayılım ateşi

Parisi döven şişko Berta'lardan müthiş!

Siz böyle haraca keserken ortalığı

Mümkün mü ağaçlara, kadın bacnaklarına

Ve ay ışığına dair

Şiir yazmak?

Tavuk yetiştirir emeklilerin çoğu

İnek ve keçi besler,

Ama bizim emekliler

Kâğıttan ve tahtadan zırhlı ordularile

Strateji alanında Ali kıran baş kesendir!

Yeşil ölü sineklerinden tayyarelerini uçururlar!

Ve sivil Amiralin kâğıt dritnotları

Yatarak sigara dumanından bulutları

Büyük çay bardağının içinde yüzer!

Emir Erkilet

«Cümhuriyet» kurar patlangocunu

Ve Ali İhsan Sabis

Yeşil odasına Tasviriefkârın

Merhum bunak Danonçiyonin topuyla

yarışmasına

Ateş ederler karanlıklara!

Hüseyin Emir Erkiletin biricik hünerin

Tahta tanklarile şehirlerine girmektiir hasmın

Zırhlı fırkalarından önce!

Emekli General Emir Erkilet,

Sen anlayamazsın nedir hürriyet

Emekli general Ali İhsan

Sen anlayamazsın nedir insan!

Sizler için yalnız Strateji vardır

Sizler için yalnız taktik!

Sizler için içi saman dolu

Ve tahtadan milyonlarca asker!

Pek uzak ufuklara şimdi kar yağıyor,

«Harp ve sülh» u düşünürken

Tolstoyun koçaman çizimlerle dolaştığı

Puşkinin Çarın emrile vurulduğu

Ve ilk köylü ve işçi devletinin kurulduğu

Pek uzak ufuklara şimdi kar yağıyor!

Ayağın kudumlu olsun Emir Erkilet:

Tahta mahmuzlarıyla doluş

Kolhozların külleri üzerinde

Dinyeper, Dinyester, Neva, prut

Sürükleyip götürürken mavi gözlü ölülerini

Sen buraya zafer

Haberleri gönder

Çakır gözlü step kurtları

Hareketsiz tankların içindeki

Başı yıldızlı ölüleri

— Avusturyalı ölülerle beraber —

Sahur yemeği diye yemektedir,

Alev makinesinin pişirdiği piyadeleri,

Şafağın topraklar çamura gömüldüğü

ormanda

Kayıtsız şarkılarını söyleyerek

Çokal sârüleri kemirmektedir!

Boğdayın, ekmeğın ve Güneşin

mezarı üzerinde

Tanklar, toprak, zırhlı otomobiller

Ter ter tepinmektedir.

Bize bundan daha korkunc

Bize bundan daha hazin

Haberlerimi gönderebileceksin?

Şehirler çevrilebilir

Şehirler devrilebilir

Kahramanların üzerine,

Bir milyon dul

Ve bir milyon öksüz daha

Katılır milyonlara

Ve siz zafer yaygaraları koparırsınız

Tahta kılıçlarınızı şakırdatarak:

Ancak dünya sizin dünyanız olacak:

Gürleyük dağın temellerini

Sarsarak geçen

Hürriyet ejderhası Kızılırmak

Yatağında tersine aktığı zaman!

Pek uzak ufuklara şimdi kar yağıyor:

«On ikiler» in

Kana bayayarak steplerin karını

Ağır ağır uzaklaştığı

Pek uzak ufuklara şimdi kar yağıyor!

H. İ. DİNAMO

TÜSTAV